



УДК 330.636.32/38:339.5
JEL Classification: Q17

Інна Беженар

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»,
вул. Героїв оборони, 10, м. Київ
e-mail: innabezhenar@mail.ru
м.н.с., відділ розвитку кооперації та підприємництва

ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ З БАРАНИНОЮ У СВІТІ

Анотація. У статті розглянуто експортно-імпортні операції з бараниною у світі, проаналізовано дані кон'юнктури ринку та здійснено оцінку перспектив його розвитку. Приведений аналітичний огляд динаміки експортно-імпортних операцій з бараниною в Україні, в т.ч. географії поставок по країнах. Висвітлена динаміка основних кількісних показників розвитку галузі вівчарства в світі (поголів'я, виробництво продукції). Дана об'єктивна оцінка сучасного стану міжнародної торгівлі, визначено основних лідерів на даному ринку, закономірності і тенденції розвитку світового ринку баранини (попит і пропозиція), узагальнено перспективи України, як експортера баранини для країн ЄС та Близького Сходу (у зв'язку з підвищенням попитом на баранину та фактом надання Україні необмеженої квоти на даний вид м'яса). Визначено головну проблему виходу української баранини на світовий ринок – відсутність сертифікації якості відповідно до світових стандартів, вирішення якої дозволить підтвердити відповідність баранини міжнародним вимогам, підвищити конкурентоспроможність, дозволить виробникові ефективніше брати участь в тендерних конкурсах, активніше просувати свою продукцію, розширити ринки збуту, спростити процедуру експорту, впевненіше відчувати себе на міжнародній арені.

Ключові слова: експорт, імпорт, баранина.

Інна Беженар

ЭКСПОРТНО-ИМПОРТНЫЕ ОПЕРАЦИИ С БАРАНИНОЙ В МИРЕ

Аннотация. В статье рассмотрены экспортно-импортные операции с бараниной в мире, проанализированы данные конъюнктуры рынка и осуществлена оценка перспектив его развития. Приведен аналитический обзор динамики экспортно-импортных операций с бараниной в Украине, в т.ч. географии поставок по странам. Освещена динамика основных количественных показателей развитие отрасли овцеводства в мире (поголовье, производство продукции). Дана объективная оценка современного состояния международной торговли, определены основные лидеры на данном рынке, закономерности и тенденции развития мирового рынка баранины (спрос и предложение баранины), обобщены перспективы Украины, как экспортера баранины для стран ЕС и Ближнего Востока (в связи с повышенным спросом на баранину и фактом предоставления Украине неограниченной квоты на данный вид мяса). Определено главную проблему выхода украинской баранины на мировой рынок – отсутствие сертификации качества в соответствии с мировыми стандартами, решение которой позволит подтвердить

соответствие баранины международным требованиям, повысит конкурентоспособность, позволит производителю эффективнее участвовать в тендерных конкурсах, активнее продвигать свою продукцию, расширить рынки сбыта, упростит процедуру экспорта, увереннее чувствовать себя на международной арене.

Ключевые слова: экспорт, импорт, баранина.

Inna Bezhenar

NSC "Institute of Agrarian Economics",
 Heroiv Oborony str., 10, Kyiv, Ukraine
e-mail: innabezhenar@mail.ru

Research Assistant, Department of Entrepreneurship and Cooperation Development

EXPORT AND IMPORT MUTTON OPERATION IN THE WORLD

***Abstract.** The export and import mutton operation are considered in the article. The date of market situation is analyzed and the prospects of its development are estimated. The analytical overview of the dynamics of export-import mutton operations in Ukraine is given, including supply geography by countries. The dynamics of basic quantitative indicators of world sheep breeding industry development (stock, production) is revealed. The current state of international trade has done, the main leaders and the trends of the world mutton market development (supply and demand) are determined and the perspectives of Ukraine as an exporter of mutton for the EU and the Middle East (due to increased demand for mutton and Ukrainian unlimited quota for this type of meat) are estimated. The article determinates the main problem of Ukrainian mutton entering the world market – the lack of quality certification according to international standards, the solution of which would confirm compliance of mutton to international standards, improve competitiveness, allow the manufacturers to participate more effectively in tenders, to promote actively their products, to expand markets, to simplify exports procedure, to feel more confident on international scene.*

***Keywords:** export; import; mutton.*

Постановка проблеми. Баранина - це корисне, смачне і низько калорійне м'ясо, що дуже цінується у світі, як роздрібними продавцями м'ясної продукції, так і ресторанными мережам, супермаркетами, кейтеринговими компаніями. М'ясо овець містить практично всі вітаміни групи В (В1 - В6, В9, В12), а також вітаміни D, Е і К. Крім цього, баранина багата на калій, магній, кальцій, натрій, фосфор, залізо, мідь, марганець, селен і цинк. У 100 грамах баранини міститься не більше 135 кілокалорій, тому м'ясо баранини стане прекрасним доповненням до будь-якої дієти [1].

У світі найбільш цінним і делікатесним вважається м'ясо молочних ягнят, до 8 тижнів від народження, що характеризується соковитістю та кольором: у молочного ягняти воно має бути блідо-рожевим, без прошарків жиру або з жиром білого кольору, який легко відділяється від м'яса. При збільшенні віку, від трьох місяців і до року, м'ясо стає трохи жорсткіше, але все ще залишається ніжним і надзвичайно смачним. М'ясо молодого баранчика має більш темний колір, ніж м'ясо молочних ягнят, і жир у нього жовтуватого відтінку. Вівці та барани, які стали старше року, дають червоне за кольором, жорстке м'ясо, з якого найкраще готувати фарш. Жир у такого м'яса жовтий, він погано відскіпається від м'яса, а саме м'ясо жилаве. Тому у світі величезну роль грає технологія відгодівлі, контроль на всіх стадіях повинен бути на високому рівні – від вирощування до забою і оброблення на частини. В Україні поділу баранини за віком немає. Проблема виходу української баранини на міжнародний ринок – це відсутність сертифікації, що відповідає міжнародним стандартам, через відсутність спеціальних місць для забивання з промисловим обладнанням і установок

первісної переробки баранини, що спричинює більш низьку якість. Також імпортна баранина характеризується значно нижчою собівартістю через використання передових технологій.

Виробництво баранини – слабка ланка в м'ясній галузі нашої країни. Це пов'язано не тільки з труднощами, з якими доводиться стикатися виробникам, але і з нерозвиненістю культури споживання баранини.

Метою статі є об'єктивна оцінка сучасного стану міжнародної торгівлі, визначення основних лідерів, закономірностей і тенденцій розвитку світового ринку баранини, короткий огляд експортно-імпортних операцій з бараниною в Україні, перспективи України, як експортера баранини.

Основні завдання: аналіз загального стану імпорту-експорту баранини в Україні; стану світової торгівлі (світовий експорт та імпорт); визначення привабливих ринків збуту української баранини.

Дослідженням окремих питань виробництва продукції вівчарства займалися В. Ю. Белінський, В. С. Заритовський, О. Б. Наумов, Ф. Л. Познахирін, Т. О. Скоромцова, А. І. Сокол, І. Н. Топіха та ін.

Водночас низка важливих питань, пов'язаних з аналізом світового ринку потребує поглиблених досліджень.

Основна частина. Баранина – відносно дорогий вид м'яса. Ціна, наприклад, на ринку «Столичний», коливається від 63 грн/кг до 85 грн/кг [9]. Найбільшим попитом баранина користується тільки у жителів півдня України, в той час як в інших регіонах рівень попиту населення залишається досить низьким і повністю задовольняється за рахунок особистих селянських господарств. Виробництво цього виду м'ясної продукції державою не підтримується. Великі сільгоспвиробники не виявили особливого інтересу до розведення овець і виробництва баранини. Підвищення обсягів виробництва стримується також низьким відсотком інвестування в цю галузь.

В великих торгівельних мережах покупці частіше стикаються з імпортною замороженою бараниною або з м'ясною продукцією на основі баранини. Експерти не прогнозують у найближчі роки значного збільшення обсягу імпорту баранини у зв'язку з локальним попитом на даний вид м'яса.

Європейський Союз у рамках переговорів про створення з Україною зони вільної торгівлі погодився надати їй значну безмитну квоту на експорт баранини. Її розмір перевищує обсяг нинішнього виробництва баранини в Україні. Більше того, досягнуто згоди, що квота щороку буде збільшуватися на 10%. Однак слід зазначити, що обсяг виробництва баранини в Україні дуже малий: 19,6 тис. т у 2011 р. (1,3 тис. т – у сільськогосподарських підприємствах, 18,3 тис. т – у господарствах населення).

Українське вівчарство представлене в основному породами, виведеними для одержання вовни. М'ясні породи розводять переважно в Криму, менше – на заході й у центрі країни, в інших регіонах овець розводять лише одиничні господарства.

Ринок «червоного м'яса» представлений в основному дрібними фермами та особистими підсобними господарствами, які не можуть на постійній основі в необхідних обсягах здійснювати поставки стабільної якості. Середній розмір стада – 300–500 голів, від 1000 до 2500 голів утримують 35 господарств України, два господарства утримують – до 5000 голів (у 2012 р. максимальне поголів'я було у двох підприємствах, зокрема в Одеській області підприємство налічувало 4953 голови і в Луганській 4093 голови). Собівартість м'яса в живій вазі становить 15–25 тис. грн/т, що вище від європейських показників. Раніше мито на баранину в ЄС становило 12,8% митної вартості плюс 902–3118 євро/т (за різні види м'яса) [5].

Збільшити поголів'я, достатнє для експорту м'яса в ЄС, можливо лише у випадку держпідтримки, без якої фермери не зможуть істотно наростити виробництво і конкурувати за ціною з виробниками ЄС. Експорт баранини стримує також дефіцит породистої м'ясної худоби. Якщо 30 років тому в Україні була племінна худоба, то зараз селекцією ніхто не займається. Поголів'я для розвитку м'ясного вівчарства представлено породами, що

розводяться ще з радянського періоду (романівська, цигайська породи). Багато хто вважає ці породи хорошими, але, в порівнянні з породами Дорпер, Тексель, Шароле, Блю де Майн, Бодер Лейстер, Саффольк, Клан-форест, Гемшир, Полл дорсет, вага яких коливається від 65 кг до 140 кг вони значно програють.

Специфіка розведення овець заради м'яса і невеликий обсяг ринку дозволять спеціалізованим фермам залишитися основними виробниками.

Перспектива поставок баранини в ЄС може посприяти відновленню галузі, вважають у Мінекономрозвитку [8].

Оскільки у структурі виробництва вітчизняної баранини велику частку становить парне та охолоджене м'ясо, а заморожене виробляється в менших обсягах, то саме цей вид (імпорт туш і напівтуш баранячих, морожених) є основною статтею імпорту баранини в Україну (табл. 1), яка потім продається в магазинах і становить більше 60% в обсязі імпорту баранини в Україну (хоча якість м'яса неминуче страждає через заморозку). Ця продукція користується високим попитом на ринку і щорічно темпи зростання імпорту цієї продукції зростають.

Ввізне мито на баранину становить 20% (діє з 15.01.2011 р. на підставі Закону України ВР №2829-VI від 21.12.2010) Про внесення змін до Закону України «Про Митний тариф України» [6].

Таблиця 1

Динаміка експорту та імпорту баранини в Україні, т

	2000		2005		2010		2011	
	к-сть, тонн	вартість, тис. дол. США .	к-сть, тонн	вартість, тис. дол. США	к-сть, тонн	вартість, тис. дол. США	к-сть, тонн	вартість, тис. дол. США.
Експорт	305,16	364,12	36,45	96,83	1,21	12,57	1,2	10,23
Імпорт	4,07	30,76	10	23,5	4,18	72,17	4,96	56,59

Імпорт баранини в Україну незначний і складає близько 0,3 % від обсягу виробництва в Україні. Що стосується експорту баранини – то він вкрай малий.

У столичних ресторанах, особливо в преміум-сегменті, найбільшим попитом користується імпортна продукція, що поставляється в основному з Австралії та Нової Зеландії (табл. 2).

Перспективи розвитку галузі вівчарства, як експортно-орієнтованої галузі в Україні неможливо розглядати без дослідження світових тенденцій.

Аналіз сучасного стану вівчарства в розрізі країн свідчить про те, що період корінної перебудови в основному вже закінчився і в більшості країн встановилися певні тенденції у розвитку цієї галузі тваринництва, що відповідає природним і економічним умовам. В першу чергу в окремо взятій країні розвиток вівчарства залежить від попиту та пропозиції на продукцію, а також кон'юнктури ринку.

Аналіз свідчить, що за період 2000- 2011 рр. світове вівчарство зазнало таких змін: збільшилося поголів'я овець (на 3,2%), зменшилося виробництво вовни (на 11,6%), проте збільшується поступово виробництво баранини (на 5%), молока (на 19,7%).

Переважає більшість країн нарощує поголів'я овець. Світовими лідерами по чисельності є Китай, Австралія, Індія, Іран, Судан та інші.

У світі зростає попит на баранину та ягнятину. Це є стимулом для створення порід овець з більш високою плодови́тістю, молочністю, гарними м'ясними якостями, скоростиглістю, здатністю високо оплачувати корм, давати максимум продукції. Серед основних виробників: Китай, Австралія, Нова Зеландія, Індія та Великобританія.

Таблиця 2

Основні країни експортери та імпортери окремих видів продукції вівчарства*

Рік	Баранина			
	Країна-експортер	у % до загального обсягу експорту	Країна-імпортер	у % до загального обсягу імпорту
2000	Росія	99,95%	Нова Зеландія	48,22%
			США	46,23%
2001	Росія	100%	Нова Зеландія	93,89%
2002	Росія	99,40%	Франція	100%
2003	Росія	100%	-	-
2004	Росія	100%	-	-
2005	Росія	99,92%	Молдова	100%
2006	-	-	-	-
2007	-	-	Чехія	100%
2008	Сінгапур	91,67%	Австралія	80,56%
2009	Сінгапур	64,63%	Австралія	100%
2010	Сент-Кітс і Невіс	33,23%	Австралія	100%
2011	Панама	28,32%	Австралія	58,38%
			Нова Зеландія	41,62%

*Країни-експортери виробленої в Україні продукції вівчарства; країни-імпортери вівчарської продукції в Україну [7]

Серед усіх видів вівчарської продукції найбільший торговельний оборот дає баранина. Світовий експорт баранини свіжої або охолодженої має стабільні конкурентні переваги, експорт цієї продукції щороку зростає, частка його на світовому ринку залишається стабільною. Експорт баранини мороженої має тенденцію до зниження, причиною, якого, ймовірно, є зниження споживчого попиту. ФАО дає інформацію про експорт м'яса овець, в яке входить м'ясо дорослих овець, молодих тварин і ягнят 4-5 місячного віку. Експортом м'яса овець в даний час зайняті 79 з 220 країн світу. У це число входять і такі країни, як Україна і Вануату, що поставили на експорт по 1 тонні м'яса овець. Реальних же експортерів, що постачають на світовий ринок більше 10000 тонн м'яса всього вісім [10].

Так, у 2010 р. світовий експорт баранини склав 962,2 тис. тонн, або на 2,7% більше порівняно з 2000 р. В грошовому виразі це складало – 5110,6 тис. дол. США, що відповідно у 2,5 рази більше 2000 р. .

Динаміка обсягів світового експорту м'яса овець складається з тих змін, які відбулися в цьому секторі в окремих частинах світу. Характер цих змін зображено на рис. 1, де представлена інформація про зміни експорту баранини за період 1961-2010 рр. в різних частинах світу і в цілому в світі. Експорт баранини в усьому світі протягом даного періоду неухильно зростає, збільшившись за цей період в 2 рази. Особливо сильно він зріс у Європі (8,3 рази).

Головними експортерами цього виду м'яса протягом аналізованого періоду була і залишається Океанія. В останні роки друге місце займає Європа. Разом ці дві частини постачають на світовий ринок 866,9 тис. тонн баранини, або 90,1% її світового експорту.

Головними експортерами баранини в окремих частинах світу в 2010 році були наступні країни.

В Африці є два головних експортера баранини – Намібія (5,0 тис. тонн) і Ефіопія (1,7 тис. тонн).

У Америці лідерами є Уругвай (14,2 тис. тонн), США (8,3 тис. тонн), Аргентина (7,3 тис. тонн) і Чилі (6,9 тис. тонн) [2].

В Азії безумовним лідером є Індія (14,3 тис. тонн). Подальші місця відповідно займають Китай (13,2 тис. тонн), Пакистан (7,4 тис. тонн), Йорданія (6,9 тис. тонн), Саудівська Аравія (2,9 тис. тонн).

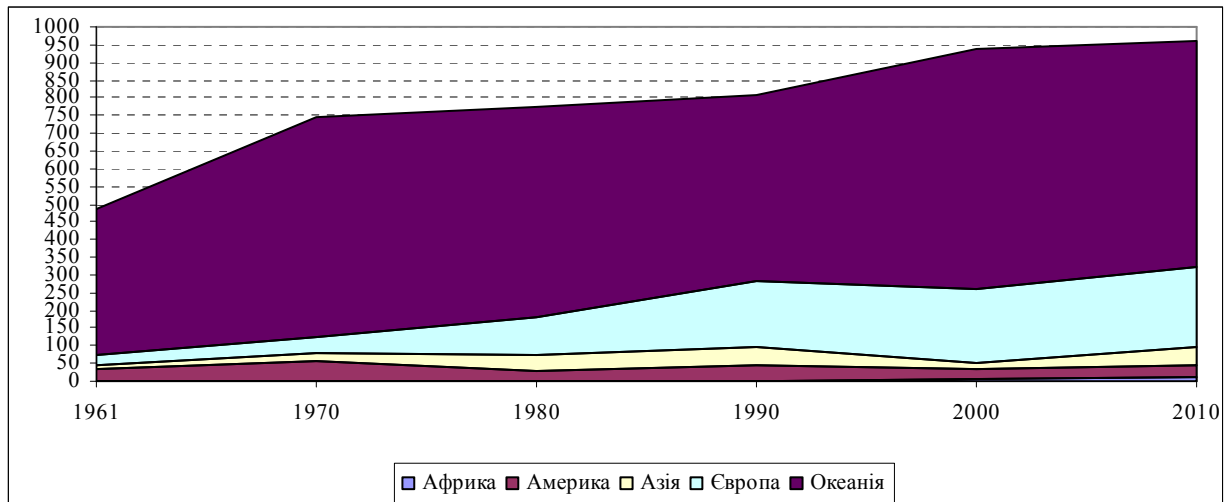


Рис. 1. Експорт баранини за частинами світу за 1961-2010, тис. тонн

У Європі знаходяться 5 значних експортерів баранини, що постачають на світовий ринок більше 10 тисяч тонн баранини на рік. Головними європейськими експортерами баранини є Великобританія (88,9 тис. тонн), Ірландія (34,9 тис. тонн), Іспанія (26,6 тис. тонн), Бельгія (20,8 тис. тонн) і Нідерланди (15,7 тис. тонн).

В Океанії найбільше експортують баранину дві країни – Нова Зеландія (372,9 тис. тонн) і Австралія (268,3 тис. тонн).

У табл. 3 наведено список країн-головних експортерів баранини.

Таблиця 3

Головні експортери баранини в світі

Країни	1980 р.	1990 р.	2000 р.	2010 р.		Збільшення (зменшення) експорту баранини у 2010 р. до 1990 р., %
	тис. тонн	тис. тонн	тис. тонн	тис. тонн	частка країни у світовому експорті, %	
Нова Зеландія	405,7	372,1	379,1	372,9	38,8	0,2
Австралія	190,0	158,0	300,1	268,3	27,9	69,8
Великобританія	37,0	79,6	88,8	88,9	9,2	11,7
Ірландія	15,6	54,6	52,6	34,9	3,6	-35,9
Іспанія	1,4	2,7	15,0	26,6	2,8	875,2
Бельгія	0,0	0,0	11,4	20,8	2,2	-
Нідерланди	14,7	6,2	12,2	15,7	1,6	154,7
Індія	1,1	8,3	11,5	14,3	1,5	71,7
Уругвай	8,8	24,4	16,5	14,2	1,5	-41,6
США	0,6	2,8	2,4	8,3	0,9	199,1
Світ	776,7	810,4	936,5	962,2	100,0	18,7
Україна			0,4	0,001	0,0	-

Як видно з даних таблиці, головний експортний потенціал сконцентрований у двох країнах-лідерах – Новій Зеландії та Австралії, на частку яких припадає 66,6% всього світового експорту баранини. Крім них досить помітними експортерами баранини є чотири європейські країни – Великобританія, Ірландія, Іспанія і Бельгія. На частку 10 країн-лідерів припадає 89,9% світового експорту баранини. Три головних експортера – Нова Зеландія, Австралія і Великобританія поставляють на світовий ринок 730,1 тис. тонн баранини, або 75,9% всього її світового експорту.

Австралія експортує баранину у 89 країн, Нова Зеландія – у 80 країн, Великобританія – в 42, а Україна – в 5 країн.

Частка м'яса, що поставляється на зовнішні ринки, виражена у відсотках від усього м'яса, виробленого в світі, частини світу або окремій країні, ілюструє ступінь експортної орієнтації сектора м'ясної індустрії. У таблиці 5 представлена інформація про зміну частки експорту у виробництві баранини за період 1961-2010 рр. у різних частинах світу і в усьому світі.

Таблиця 4

Частка експорту у виробництві баранини за частинами світу, %

Континент	1961 р.	1970 р.	1980 р.	1990 р.	2000 р.	2010 р.
Африка	0,18	0,20	0,11	0,18	0,10	0,63
Америка	4,82	8,74	5,99	8,96	2,03	9,31
Азія	1,01	1,96	3,26	2,42	4,01	1,20
Європа	1,48	2,38	5,50	7,58	5,90	19,56
Океанія	39,90	47,24	53,75	45,78	48,08	62,49
Світ	9,88	13,16	11,04	10,40	77,20	11,80

З даних видно, що між окремими частинами світу в цьому показнику є дуже великі відмінності. Так, в Океанії – традиційному лідері за часткою експорту, більше половини (62,5%) виробленого м'яса овець поставляється на зовнішні ринки. Дуже сильно зросла частка експорту у виробництві м'яса баранини в Європі – з 1,5 до 19,6%. Вівчарство Південної Америки традиційно залишається певною мірою (12,1%) зорієнтованим на експортні поставки м'яса.

У 2010 році було шість країн в яких частка експорту більше 100%, тобто обсяги експорту баранини більше обсягів власного виробництва даного виду, що говорить про надмірне захоплення цих країн реекспортом: Судан (1731%) і Сінгапур (1285%), Бельгія (790%), Фіджі (454%), Нідерланди (119%), Люксембург (118%).

Лідерами за часткою експорту у виробництві баранини в 2010 році в окремих частинах світу були наступні країни.

В Африці більш високою часткою експорту у виробництві баранини виділяється Намібія 40,85%.

У Америці високі показники мають Чилі (65,1%) і Уругвай (45%). Далі йде Аргентина (16,7%), Тринідад і Тобаго (9,4%).

В Азії виділяються Йорданія (38,8%), Об'єднані Арабські Емірати (18,9%), Малайзія (16,6%).

У Європі лідерами за цим показником є Данія (82,7%), Молдова (60,3%) та Ірландія (73%), Македонія (49,9%), Фінляндія (45,4%), Ісландія (37,5%).

В Океанії два експортера мають наступні показники – Нова Зеландія (79,2%) і Австралія (48,3%).

У табл. 5 наведено список країн – лідерів за часткою експорту м'яса овець в його національному виробництві.

Таблиця 5

Країни-лідери по частці експорту у виробництві баранини

Країна	1980 р.	1990 р.	2000 р.	2010 р.
Сінгапур	36,63	13,18	283,33	1285,19
Бельгія	-	-	253,90	789,84
Фіджі	-	-	103,23	453,85
Нідерланди	71,70	38,13	66,72	119,29
Люксембург	-	-	380,00	117,78
Данія	57,14	9,22	31,04	82,73
Нова Зеландія	72,48	70,20	71,12	79,18
Ірландія	37,04	63,43	63,49	73,11
Чилі	27,38	46,73	35,40	65,13
Судан (колишній)	0,00	0,00	2,26	0,72
Сінгапур	36,63	13,18	283,33	1285,19
Світ	11,04	10,40	77,20	11,80
Україна	-	-	4,2	0,0096

Звертає на себе увагу висока частка експорту у виробництві баранини в Бельгії та Сінгапурі, дуже висока вона і в Фіджі та Нідерландах. Це можна пояснити високою питомою вагою реекспорту баранини, імпортованої раніше з інших країн, або імпортом живих овець для забою їх на м'ясо.

Імпорт м'яса овець у світі зростав за період 1961-2010 рр. приблизно тими ж темпами, що і експорт. Імпортують м'ясо овець в даний час 159 з 220 країн світу. Великих країн – імпортерів, які закупають на світовому ринку більше 10000 тонн м'яса худоби, всього 19. У додатку У. Представлені дані про зміни імпорту м'яса овець різними частинами світу і в цілому в світі. Таблиця додатку показує, що імпорт м'яса овець збільшився з 477,3 тис. тонн до 902,6 тис. тонн, тобто майже в 2 рази. Особливо сильно він зріс в Азії та Океанії.

Головними імпортерами цього виду м'яса в розглянутому періоді були і залишаються Європа і Азія, на частку яких у 2010 році припадало 80,1% світового імпорту баранини. Зростання обсягів світового імпорту м'яса овець складається з тих змін, що відбулися в цьому секторі в окремих частинах світу.

В останні роки сформувалося дві групи імпортерів м'яса овець – група великих імпортерів (Європа, Азія, Америка), на частку яких припадає 93% світового імпорту, і група другорядних імпортерів (Африка, Океанія).

В Африці головним імпортером баранини є ПАР (8,4 тис. тонн). Далі, поступаючись їй, йдуть Гана (5,6 тис. тонн), Маврикій (4,8 тис. тонн), Єгипет (5,2 тис. тонн).

У Північній Америці є три головних імпортера баранини – У Америці істотно виділяється США (67,4 тис. тонн), Канада (19 тис. тонн), Мексика (14,6 тис. тонн), Бразилія (6,4 тис. тонн).

В Азії головними імпортерами баранини є Китай (78,1 тис. тонн), Саудівська Аравія (57,4 тис. тонн), ОАЕ (30,4 тис. тонн), Йорданія (22,6 тис. тонн). На даному континенті є ще чотири країни, що імпортують більше 10 тисяч тонн баранини.

У Європі виділяються два головних імпортера – Франція (116,3 тис. тонн) і Великобританія (100,7 тис. тонн). Є ще п'ять країн, включаючи Бельгія, Німеччина, Італія, Нідерланди, Іспанія, що імпортують більше 10 тисяч тонн баранини.

В Океанії головними імпортерами є Папуа-Нова Гвінея (17,8 тис. тонн), Фіджі (4,3 тис. тонн) і Нова Зеландія (2,8 тис. тонн).

У табл. 6 наведено список країн – головних імпортерів баранини.

Таблиця 6

Країни – головні імпортери баранини

Країна	1980 р.	1990 р.	2000 р.	2010 р.		Збільшення (зменшення) імпорту баранини у 2010 р. до 1990 р., %
	тис. тонн	тис. тонн	тис. тонн	тис. тонн	%	
Франція	38,6	124,7	169,5	116,3	12,88	-6,74
Великобританія	191,4	130,2	108,6	100,7	11,15	-22,65
Китай	3,7	9,5	34,1	78,1	8,65	719,55
Сполучені Штати Америки	15,3	19,6	54,8	67,4	7,46	243,56
Саудівська Аравія	24,1	22,6	55,3	57,4	6,36	153,79
Бельгія	0,0	0,0	28,8	33,5	3,71	-
Німеччина	32,7	34,1	40,4	33,4	3,70	-2,09
Об'єднані Арабські Емірати	22,8	25,0	16,4	30,6	3,39	22,32
Італія	12,4	19,4	23,4	24,6	2,72	26,72
Йорданія	10,4	8,9	9,3	22,6	2,50	154,54
Світ	831,4	821,1	913,1	902,6	100,0 0	9,93
Україна	-	-	0,004	0,030	0,003	-

Видно, що головними імпортерами баранини в світі є Франція, Великобританія, Китай і США.

Франція імпортує м'ясо овець з 20 країн, Великобританія – з 15 країн, Китай – з 14 країн і Україна імпортувала баранину у 2010 р. лише з однієї країни, Австралії.

Розглянемо десятку лідерів з імпорту і експорту баранини у натуральному і вартісному виразі (табл. 7).

Таблиця 7

Обсяги та вартість імпорту і експорту баранини у світі

Країни	Експорт				Країни	Імпорт			
	2000 р.		2010 р.			2000 р.		2010 р.	
	тис. тонн	тис. дол. США	тис. тонн	тис. дол. США		тис. тонн	тис. дол. США	тис. тонн	тис. дол. США
Нова Зеландія	379,1	851,9	372,9	1967,7	Франція	169,5	495,3	116,3	708,5
Австралія	300,1	479,9	268,3	1356,0	Великобританія	108,6	301,7	100,7	589,2
Великобританія	88,8	274,0	88,9	494,5	Китай	34,1	39,5	78,1	236,1
Ірландія	52,6	151,9	34,9	212,6	Сполучені Штати Америки	54,8	222,3	67,4	589,2
Іспанія	15,0	42,1	26,6	137,7	Саудівська Аравія	55,3	108,4	57,4	250,7
Бельгія	11,4	52,5	20,8	176,3	Бельгія	28,8	126,8	33,5	286,6
Нідерланди	12,2	15,7	15,7	130,6	Німеччина	40,4	157,5	33,4	290,0

Індія	11,5	16,6	14,3	60,2	Об'єднані Арабські Емірати	16,4	36,0	30,6	173,7
Уругвай	16,5	33,2	14,2	67,8	Італія	23,4	76,7	24,6	155,8
Сполучені Штати Америки	2,4	5,7	8,3	18,5	Йорданія	9,3	166,0	22,6	93,2
Світ	936,5	2061,4	962,2	5110,6	Світ	913,1	2228,1	902,6	5045,1

Джерело: складено за даними ФАО

На основі даних ФАО, нами було виділено країни, що є нетто-імпортерами баранини (Великобританія, Італія, Франція, Китай, Саудівська Аравія, ОАЕ та ін.). Ці країни найбільш цікаві в плані пошуку нових ринків збуту, так як їх торговельний баланс від'ємний, тобто, вони імпортують м'яса овець більше, ніж експортують. Потім з цього переліку країн виділимо ті країни, зростання імпорту яких випереджає середньосвітовий темп зростання імпорту. У підсумку, до найбільш привабливих ринків для імпорту української баранини є ринки країн ЄС та Саудівської Аравії, ОАЕ.

Саудівська Аравія є чистим імпортером, тобто внутрішній ринок практично повністю забезпечується за рахунок імпортного м'яса. Експорт баранини є перспективним, так як зростання споживання цієї продукції в країні зростає динамічно, випереджаючи збільшення світового експорту цієї продукції. Водночас, Саудівська Аравія є у п'ятірці лідерів, як споживач баранини, її частка становить 6,4% світового імпорту. Баранина в Саудівську Аравію завозиться з Нової Зеландії, Уругваю, Австралії, Оману, Індії, Пакистану та Молдови. Конкуренцію можуть скласти Казахстан, Російська Федерація, які нарощують обсяги виробництва баранини. Щодо ОАЕ, то баранина імпортується з Індії і Австралії [3]. Проте, слід зазначити, що Нова Зеландія і Австралія практично не експортує баранину в тушах і напівтушах, у свіжому або охолодженому вигляді, а переважно у мороженому вигляді через збереження свіжості при транспортуванні. Саме ця обставина є потенціалом для України зайняти свою нішу у експорті баранини (у свіжому або охолодженому вигляді), через вигідне розташування до країн ЄС і Близького Сходу.

Висновки. Виробництво баранини в Україні є перспективним напрямком. Хоча попит на баранину у жителів в більшості регіонів нашої країни залишився невисоким, проте перспективи розвитку галузі є, в основному вони націлені на міжнародний ринок. Тому на сьогодні вівчарство – це експортно-орієнтований м'ясний напрям, зважаючи також на надані Україні квоти від Європейського Союзу. Одна з основних проблем у вівчарських комплексах в цілому і м'ясному вівчарстві зокрема – відсутність інфраструктури, практично немає спеціальних боєнь, а це один з критеріїв сертифікації відповідно до міжнародних стандартів.

Головний експортний потенціал баранини в світі сконцентрований у двох країнах-лідерах – Новій Зеландії та Австралії, на частку яких припадає 66,6% всього світового експорту баранини.

Головними імпортерами баранини в світі є Франція, Великобританія, Китай і США на долю яких припадає 40,2%

На світовому ринку поки про конкурентні переваги української баранини говорити поки що не доводиться, оскільки Україна в даний час практично не експортує цю продукцію, крім поодиноких експортних поставок, що носять разовий характер, незважаючи на зростання світового попиту. Мабуть, це пов'язано з відсутністю сертифікатів, що засвідчують якість та безпеку продукції.

Хоча Україна не може конкурувати з лідерами по виробництву баранини (Австралією, Новою Зеландією) через неможливість виробляти в таких обсягах баранину, як дані країни, проте вона може знайти свого покупця у вигляді країн Близького Сходу та Європейського

Союзу, для яких вона є більш вигідним продавцем за територіальним розташуванням. Необхідно відзначити, що в вище зазначених країнах потенціал зростання виробництва ягнятини та баранини практично вичерпаний, пасовищ для значного збільшення стада овець, не залишилося. Якщо для виробництва м'яса птиці або свинини потрібні лише спеціально обладнані приміщення та наявність кормів, то для виробництва ягнятини та баранини, які є, одним з найбільш екологічно чистих видів м'яса, потрібні пасовища. Саме тому ягнятина і баранина і є одним з найбільш дорогих товарів в усьому м'ясному асортименті. Тому українське вівчарство зараз є перспективним м'ясним напрямом, який може стати потужним експортером баранини на міжнародному ринку, через наявність значних пасовищ у Степу та Карпатах, що в свою чергу вимагає повного використання біологічного потенціалу порід овець і поліпшення племінних, продуктивних показників, що відповідають сучасним вимогам ринку.

Технологічні прийоми, що забезпечують збільшення виробництва баранини і підвищення її якості, вимагають більш досконалих методів організації виробничих процесів, поліпшення умов годівлі та утримання овець, що сприяє підвищенню не тільки м'ясної, але і сполучених з нею вовнової і молочної продуктивності.

Також, важливою є підтримка держави у розробці стратегії розвитку експорту на тривалу перспективу, координації зусиль державного і приватного сектора у створенні експортного потенціалу та вдосконалення структури вивозу, а також підготовка пропозицій щодо стимулювання експорту та розробка пільг для постачальників продукції на зовнішній ринок у вигляді прямого субсидування виробників експортної баранини, централізованого інвестування в об'єкти сільськогосподарської інфраструктури, податкових пільг, митних зборів та пільгових кредитів для виробників баранини.

Таким чином, з вищенаведеного огляду можна зробити наступні висновки: основними конкурентами на привабливих для експорту ринках можуть бути наступні країни: Австралія, Індія, Нова Зеландія; на ринках арабських країн підвищеним попитом користується свіже або охолоджене м'ясо, меншим попитом – морожене, а також туші і напівтуші морожені, Україна може поставляти вище зазначені продукти зважаючи на її територіальне розміщення і можливість швидкої доставки зі збереженням якості і свіжості товарів.

Використана література:

1. Cantillon, R. *Essai sur la Nature du Commerce in General (Essay on the Nature of Trade in General)* [Електронний ресурс] / R. Cantillon // London: Frank Cass and Co., Ltd. 1959. – Режим доступу: <http://www.econlib.org/library/NPDBooks/Cantillon/cntNT.html>.
2. *Changes in the Sheep Industry in the United States : Report in brief* [Електронний ресурс]. Washington : National Research Council, cop. 2008. – Режим доступу: <http://www.nap.edu>.
3. *Economy of the United Arab Emirates* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_United_Arab_Emirates.
4. Данкверт С. А. *Овцеводство стран мира / С. А. Данкверт, А. М. Халманов, О. Ю. Осадчая.* – М., 2010. – 508 с.
5. ЄС погодився збільшити квоту на імпорт української баранини [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/1210306-es-pogodivsvya-zbilshiti-kvotu-na-import-ukrayinskoyi-baranini>.
6. Закон України Про внесення змін до Закону України «Про Митний тариф України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2829-17>.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/.
8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі [Електронний ресурс].– Режим доступу: www.me.gov.ua.
9. Офіційний сайт ринку «Столичний» [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.kyivopt.com/>.
10. Офіційний сайт ФАО (Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН) [Електронний ресурс].– <http://faostat.fao.org/>.

REFERENCES

1. Cantillon, R. *Essai sur la Nature du Commerce in General (Essay on the Nature of Trade in General)*. London, Frank Cass and Co. Ltd., 1959, available at: <http://www.econlib.org/library/NPDBooks/Cantillon/cntNT.html>.
2. Changes in the Sheep Industry in the United States: Report in brief. Washington: National Research Council, cop. In 2008, available at: <http://www.nap.edu>.
3. Economy of the United Arab Emirates, available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_United_Arab_Emirates.
4. Dankvert S.A. et. al. *Sheep farming countries of the world [Ovtsevodstvo stran myra]*. Moscow, 2010, 508 p.
5. The EU agreed to increase the quota on imports of Ukrainian lamb [*YeS pohodyvsya zbil'shyty kvotu na import ukrayins'koyi baranyny*]. - Mode of access: <http://ua.korrespondent.net/business/1210306-es-pogodivsyia-zbilshiti-kvotu-na-import-ukrayinskoyi-baranini>.
6. The Law of Ukraine On Amendments to the Law of Ukraine "On Customs Tariff of Ukraine" [*Zakon Ukrainy Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro Mytnyy taryf Ukrainy»*], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2829-17>.
7. Official website of the State Statistics Committee of Ukraine [*Ofitsiyyny sayt Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy*], available at: www.ukrstat.gov.ua/.
8. Official website of the Ministry of Economic Development and Trade [*Ofitsiyyny sayt Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli*], available at: www.me.gov.ua.
9. Official site of the market "Capital" [*Ofitsiyyny sayt rynku «Stolychnyy»*], available at: <http://www.kyivopt.com/>.
10. Official site of the FAO (Food and Agriculture Organization) [*Ofitsiyyny sayt FAO (Prodovol'choyi i sil's'kohospodars'koyi orhanizatsiyi OON)*], available at: <http://faostat.fao.org/>.

Рецензія: д.е.н., проф. Малік М. Й.

Reviewed: Dr., Prof. Malik M. Y.

Received: September, 2013

1st Revision: October, 2013

Accepted: October, 2013

